

SPRAAKGEBREK DOOR PROTHESE.

Een eigenaardig geval, dat misschien voor enkelen nog wel leerzaam kan zijn, omdat het niet zoo dikwijls voorkomt, wil ik hieronder beschrijven.

Geruimen tijd geleden zocht mij een patiente op, die de gelukkige? bezitster bleek te zijn van een prothese, die op het eerste gezicht in alle opzichten den indruk maakte van »goed werk« te zijn. Toch waren hiermede klachten verbonden, die, te meer daar patiënte onderwijzeres is, dus veel moet spreken en dat nog wel voor de lachlustige jeugd, zeer gemotiveerd waren.

Ik kreeg van haar zoo ongeveer het volgende verhaal te hooren: Circa vier maanden te voren was alles uit de bovenkaak verwijderd en meerdere kiezen uit de onderkaak. Nadat zij zich een paar maanden had moeten behelpen met een provisorische prothese, die haar ontzettend veel last veroorzaakte, zou eindelijk de lang verwachte redding komen met het nieuwe gebit, waarvan ze na eenige dagen wel niet de minste hinder zou hebben. De eerste week was dit echter vrijwel even onaangenaam in den mond als het hulpgebit en raakte telkens bij het spreken los, maar dat zou wel wennen. Toen het evenwel bleek niet beter te worden, werd de gehemelteplaat wat korter gemaakt, omdat deze een gedeelte van het weeke gehemelte bedekte, hetgeen oorzaak bleek te zijn van het telkens losraken. Hoewel deze verandering ook nog niet terstond den indruk gaf een groote verbetering te zijn, wilde de patiënte er zich nog wel enkele dagen tegen in zetten; — het gewenschte resultaat werd echter niet bereikt. Wel had

men in zooverre succes, dat de prothese niet meer los ging maar bij sommige woorden was het onmogelijk de letter *k* uit te spreken, terwijl zoo nu en dan ook de *g* veel te wenschen over liet.

Met deze klachten kreeg ik nu de patiënte te zien, daar zij bij mijn collega niet »opschoot«.

Ofschoon ik haar met alle macht animeerde om toch nog maar eens naar hem terug te gaan, daar het best in orde zou komen, was zij daartoe niet meer te bewegen, dus bleef mij niets anders over dan mijn krachten te beproeven.

Daar zij, toen de plaat te groot was, met het uitspreken der verschillende letters geen moeite had, verlengde ik deze in haar bijzijn op model met een stukje base-plate om zorgvuldig te bepalen hoe lang ze kon blijven zonder weer los te raken. Het bleek echter, dat mijn collega dit korter maken uiterst nauwkeurig had gedaan en er niets te veel was afgenomen, want de plaat kon hoogstens enkele millimeters langer zijn, wat derhalve geen nut had. Begrijpelijk had ik gehoopt, dat door een matige verlenging de prothese nog niet zou losraken en patiënte weder alle letters zou kunnen uitspreken, zooals te voren.

Ik ging er nu maar eens op mijn gemak bij zitten om zoo nauwkeurig mogelijk te observeeren welke medeklinkers en samenstellingen onduidelijk waren, waartoe ik rustig een stukje uit een courant liet voorlezen en de betreffende woorden even noteerde. Allereerst frappeerde mij, dat *k* en *g*, voorafgegaan door sommige vocalen, zooals de korte *a* en *o* goed uitgesproken werden, maar in samenstellingen met de korte *i* zeer veel moeite veroorzaakten, terwijl ook *nk* en *ng* niet altijd duidelijk waren. Om nu maar in den blinde te gaan probeeren leek mij wat al te gewaagd en kon de kwaal misschien nog erger maken, waardoor ik besloot al mijn physiologische kennis nog maar eens te vergaren en langs meer wetenschappelijken weg de oorzaak op te sporen. Al spoedig

werd mij weder duidelijk, dat de letters *k* en *g* beide vrijwel op dezelfde wijze en op dezelfde plaats in den mond ontstaan. Het zijn zoogenaamde slagconsonanten, die gevormd worden door met den rug van de tong en het gehemelte de lucht te beletten door den eenigszins geopenden mond te ontwijken, waarna deze afsluiting plotseling verbroken wordt. Naarmate de vocaal, waarmede deze letters in woordsamenstellingen verbonden zijn, meer voor of achter in den mond gevormd wordt, ligt ook het zoogenaamde artikulatiepunt voor de tong op het harde of zachte gehemelte. Is door een of andere oorzaak bedoelde luchtafsluiting slechts onvolkomen te bereiken, dan zullen ook de betreffende letters gebrekkig gevormd worden. Daar nu woorden, zooals *pikdraad*, *liggen*, *kip*, *ging*, en dergelijke, waarvoor het artikulatiepunt eenigszins naar voren gelegen is, verreweg het lastigst uitgesproken werden, lag het voor de hand reeds te vermoeden, dat bij onderzoek deze plaats op het harde gehemelte gevonden zou worden. Om zulks te onderzoeken werd de rug van de tong met lycopodiumpoeder bestrooid en liet ik eenige woorden, die ik het meest geschikt achtte, achter elkander uitspreken. Inderdaad teekende zich de aanslagplaats op het harde gehemelte af en wat nog grootere voldoening gaf, viel deze plaats volkomen samen met het uiteinde van de plaat. Wanneer bedoelde letters uitgesproken moesten worden, kon de tong op deze plaats derhalve geen volledige afsluiting verkrijgen om de uit de longen ontwijkende lucht tegen te houden, wat, zooals gezien, voor de vorming dezer medeklinkers noodig is. Ik was dus genoodzaakt zooveel van de plaat af te nemen, totdat de tong zich weder zonder moeite tegen het gehemelte kon aanleggen om volkomen luchtafsluiting te bewerken. Hiertoe moest een strook van ruim een centimeter breedte verwijderd worden, waarna de patiente tot haar werkelijk, »onbeschrijfelijke« blijdschap weder in staat was alle woorden geheel normaal uit te spreken.

Wel was door deze manoeuvre de zuigkracht der prothese veel verminderd, waardoor ze niet bijzonder stevig meer zat, maar dit bezwaar was spoedig opgeheven door het aanbrengen van een paar kleine zuigertjes.

TEMPELMANS PLAT.